

4. Вейценбаум Дж. Возможности вычислительных машин и человеческий разум: от суждений к вычислениям / Дж. Вейценбаум. – М. : Изд-во "Радио и связь", 1982. – 368 с.
5. Гневашев О.В. Виртуальная реальность и информационное общество / О.В. Гневашев // Россия: прошлое, настоящее, будущее : матер. Всерос. научно-практ. конф. (Санкт-Петербург, 16-19 декабря 1996 г.). – СПб. : Изд-во БГТУ, 1996. – С. 108-112.
6. Кармаев Н.А. Современные проблемы экологии человека / Н.А. Кармаев // Отчуждение человека в перспективе глобализации мира : сб. статей / под ред. Б.В. Маркова, Ю.Н. Соколова, В.В. Парцвания. – СПб. : Изд-во "Петрополис". – 2001. – Вып. 1. – С. 87-99.
7. Мовчан В. Етичні виміри інформаційного процесу: світоглядний аспект / Віра Мовчан // Філософія і наука за умов формування інформаційного суспільства: морально-етичні та світоглядні проблеми : тези Всеукр. наук. конф. "XXII читання, присвячені пам'яті засновника Львівсько-Варшавської філософської школи К. Твардовського", 9-11 лютого 2010 р. / відп. за вип. В.Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2010. – С. 7-9.
8. Мовчан В. Етичні виміри інформаційного процесу: світоглядний аспект / Віра Мовчан // Філософські пошуки. – 2010. – Вип. XXXII. – С. 11-20.
9. Назарчук А.В. Етика глобалізуючого суспільства / А.В. Назарчук. – М. : Изд-во "Директмедиа Паблішинг", 2002. – 381 с.
10. Негодаев И.А. На путях к информационному обществу / И.А. Негодаев. – Ростов-на-Дону, 1999. – 375 с.
11. Негодаев И.А. Информатизация культуры / И.А. Негодаев. – Ростов-на-Дону, 2002. – 403 с.
12. Паршин С.А. Экология человека в информационном и постинформационном обществе / С.А. Паршин, Б.В. Ахлибининский // Россия: прошлое, настоящее, будущее : матер. Всерос. научно-практ. конф. (Санкт-Петербург, 16-19 декабря 1996 г.). – СПб. : Изд-во БГТУ, 1996. – С. 102-108.
13. Петрушенко В. Філософія і проблеми становлення інформаційного суспільства / Віктор Петрушенко // Філософські пошуки. – 2010. – Вип. XXXII. – С. 3-11.
14. Ральчук О. Інформаційне суспільство: між ейфорією споку та законами універсуму / О. Ральчук // Вісник Національної академії наук України : загальнонаук. та громадсько-політичний журнал. – 2003. – № 2. – С. 36-50.
15. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку : навч. посібн. [для магістр. та аспірт.] / Е.П. Семенюк. – Львів : Вид-во "Афіша", 2002. – 200 с.
16. Семенюк Е.П. Суспільство і природа. Глобальні проблеми сучасності і концепція сталого розвитку : консп. лекції з екологічної філософії [для студ. ВНЗ] / Е.П. Семенюк. – Львів : РВВ НЛТУ України, 2007. – 13 с.
17. Семенюк Е.П. Екологічна економіка: методологічна специфіка та зв'язки з філософією / Едуард Семенюк // Філософські пошуки. – 2008. – Вип. XXVII. – С. 163-171.
18. Семенюк Э.П. Информатика и современный мир: философские аспекты / Э.П. Семенюк. – Львов : Изд-во "Укр. акад. печати", 2009. – 283 с.
19. Семенюк Е.П. Екологічна філософія як закономірний результат історії людства / Едуард Семенюк // Філософські пошуки. – 2009. – Вип. XXXI. – С. 12-21.
20. Семенюк Е. Екологічна конституція Землі: надія на завтрашній день / Едуард Семенюк // Філософські пошуки. – 2010. – Вип. XXXII. – С. 20-28.
21. Урсул А.Д. Путь в ноосферу. (Концепция выживания и устойчивого развития цивилизации) / А.Д. Урсул. – М. : Изд-во "Луч", 1993. – 275 с.
22. Філософія і наука за умов формування інформаційного суспільства: морально-етичні та світоглядні проблеми : тези Всеукр. наук. конф. "XXII читання, присвячені пам'яті засновника Львівсько-Варшавської філософської школи К. Твардовського", 9-11 лютого 2010 р. / відп. за вип. В.Л. Петрушенко. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка", 2010. – 148 с.
23. Хокинг С. Чёрные дыры и молодые вселенные : пер. с англ. М.В. Кононова / С. Хокинг. – СПб. : Изд-во "Амфора", 2001. – 189 с.
24. Штанков М. Соціальні виклики інформаційного суспільства / Микита Штанков // Філософські пошуки. – 2010. – Вип. XXXII. – С. 47-54.
25. Экология человека : словарь-справочник / под общ. ред. акад. РАМН Н.А. Агаджаняна. – М. : Изд-во "Круис", 1997. – 208 с.

Скалецкий М.П. Преодоление экологических проблем в условиях становления информационного общества

Рассмотрено влияние информатизации общественной жизни на состояние окружающей среды, в частности на экологию человека. Ставится цель привлечь внимание к отрицательным следствиям информатизации на экологию вообще и экологию человека в частности. Сделан вывод, что несмотря на отрицательные моменты при переходе к информационным технологиям, энергетические затраты значительно сокращаются, поскольку информационная деятельность – это деятельность по созданию порядка. Поэтому благодаря информатизации реально может начаться обратный процесс преодоления кризиса, в том числе и экологического.

Ключевые слова: экология, экологический и энергетический кризис, информационное общество, информационный взрыв, компьютеризация, виртуальная реальность.

Skaletsky M.P. Overcoming of ecological problems is in the conditions of becoming of informative society

In this article the author examines the influence of informatisation of social life on the state of environment, in particular human being's ecology. The author aims to attract attention to manifestations of negative influence of informatisation on ecology in general and human being's ecology in particular. The author comes to conclusion that in spite of negative moments of transition to IT-technologies energetic expenses becomes lesser, because information activity is activity that creates the order. So, thanks to informatisation may begin the reverse process, which helps to overcoming the crisis in general and ecological crisis in particular.

Keywords: ecology, ecological and power crisis, informative society, informative explosion, computerization, virtual reality.

УДК 339.7

Доц. О.І. Бутенко, канд. екон. наук –
Європейський університет, м. Черкаси

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ, ІНТЕГРАЦІЇ І ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СВІТОВУ ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ

Проаналізовано суть глобалізаційних процесів у фінансовій сфері; вплив процесів інтернаціоналізації, інтеграції і глобалізації на світову фінансову систему. Досліджено основні причини сучасної фінансової кризи, зокрема вплив "доларизації" світової економіки.

Ключові слова: валютна криза, глобалізація, доларизація, інтеграція, кредитна система, реформування, фінанси.

Постановка проблеми. Фінансова глобалізація є наслідком і складником економічної інтеграції, яка досить інтенсивно розвивалася, починаючи з другої половини ХХ ст. Проте багато складових частин фінансової глобалізації виникли як результат самої фінансової сфери, зокрема це зростання вільних грошових капіталів і мотивація їх переміщення між країнами, поява нових фінансових інструментів, утворення спільних валют тощо.

Глобальна фінансова система розвивається на основі саморегуляції, у відриві від національних юрисдикцій, що спричиняється до порушення балансу між економічно ефективним і соціально справедливим розвитком суспільства, який прагнуть забезпечувати національні держави, тобто виникає суперечність між космополітизмом капіталу і суверенітетом національної держави як форми організації суспільства.

За останні десятиліття стрімкий розвиток глобальної фінансової системи сприяв нагромадженню в її різних компонентах кризових явищ. Згідно з

аналізом, який провели фахівці МВФ, з 1970 р. по 2007 р. у 37 країнах відбулося близько чотирьохсот банківських, боргових і валютних криз. Із них 42 виявилися кризами подвійними, а 10 – потрійними [1, с. 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку глобальної світової системи досліджено у працях вітчизняних учених В. Гейця, А. Гальчинського, Т. Ковальчука, В. Міщенка, Д. Лук'яненко, М. Швайка, А. Чухна, А. Філіпенка та ін. До зарубіжних дослідників, що працюють над проблемою, належать Ж. Атталі, Дж. Сорос, Д. Михайлов, С. Алексашенко, М. Абрамова, С. Сільвестров та ін.

Зважаючи на те, що нинішня фінансова криза є досить глибокою, а її причини до кінця не розкриті, не применшуючи значення наукових розробок у сфері розвитку світової фінансової системи, треба зазначити, що подальшого детального вивчення заслуговують питання майбутнього світової валюти, проблема "доларизації", роль фінансових інновацій, зокрема деривативів, у розвитку світової фінансової системи та ін.

Постановка завдання. Дослідити еволюцію розвитку глобальної фінансової системи, сконцентрувавши увагу на основних проявах світової фінансової кризи, що розпочалася у 2008 р.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світова фінансова система формувалася на основі міждержавних домовленостей протягом століть і поступово трансформувалася, долаючи ряд криз, проходячи послідовну лібералізацію і перерегулювання, у складну глобальну систему. Активізувалися ці процеси після Другої світової війни, пройшовши такі етапи:

- 1944 р. – Бреттан-Вудська угода створює післявоєнну валютну систему на базі фіксованих обмінних курсів;
- 1973 р. – Відмова від Бреттон-Вудської угоди і введення плаваючих курсів валют;
- 1973-1982 рр. – десять років економічних потрясінь: різкі стрибки цін на нафту, інфляція, високі процентні ставки, перші падіння банків-мільярдів у США, масове кредитування країн, що розвиваються (LDC), дефолт Мексики за міжнародними борговими зобов'язаннями 1982 р;
- 1983-1992 рр. – економічна і політична нестабільність не слабшають; криза боргових зобов'язань LDC (дефолт Бразилії і визнання Citicorp своєї поразки на ринку LDC у 1987 р.), новий крах американського фондового ринку (1987), період рецесії в Європі, банківська криза і криза S&L у США, Угода у Маастрихті (1991), "лопають" японські економічні і фінансові "бульбашки" (1991), криза курсового механізму європейської валютної системи, що позначився виходом з неї Великобританії;
- 1994 р. – США рятує Мексику в період кризи національної валюти (песо);
- 1997 р. – валютні кризи у Південній Азії, дефляція японської економіки;
- 1999 р. – Європа запроваджує євро з початковим курсом \$ 1,17 = € 1.0;
- 2000-2001 рр. – падіння акцій технологічних та інтернет-компаній у кінці 2000 р. ФРС знижує процентні ставки з надією стимулювати американську економіку, що завдяки глобалізації еквівалентно допомогло всієї світової економіки;
- 2008 р. – світова фінансова криза, яка охопила економіку більшості країн світу і якої світ до кінця ще не зміг подолати.

Особливе значення для фінансової глобалізації має переміщення капіталу із країни в країну. Міжнародний рух капіталу – найбільш сильний фактор поглиблення фінансової глобалізації, зближення рівнів розвитку різних країн. На 70-80 % його зосереджено у розвинених країнах. Варто наголосити, що експорт капіталу можливий лише за наявності у господарстві країни-експортера значних грошових збережень (інвестиційних ресурсів), які тільки і можуть трансформуватися в капітал (внутрішніх і зовнішніх інвестицій).

Економічна теорія і господарська практика свідчать про очевидні вигоди інтеграції ринків капіталу. Країна, яка відчуває тимчасові труднощі у зв'язку з економічною кризою, може отримувати позику за кордоном. На глобальному рівні міжнародний ринок капіталу дає змогу спрямувати заощадження для найбільш ефективного і вигідного їх використання (вкладення). Водночас інтеграція ринку капіталу може негативно впливати на національну економіку.

Основною передумовою інтернаціоналізації капіталу є інтернаціоналізація виробництва. Інтернаціоналізація у фінансовій сфері відбувається швидше, ніж інтернаціоналізація у сфері виробництва. Процеси розвитку світового фінансового ринку, з одного боку, зближують і об'єднують окремі ринки, а з іншого – ведуть до їх ізоляції з метою відгородження національних економічних систем від негативного впливу вільного переміщення капіталу. Прагнення до ізоляції національних ринків не може принести бажаних результатів, оскільки суперечить процесу інтернаціоналізації світового господарства, яке вступило в нову стадію – стадію глобалізації.

Внаслідок інтернаціоналізації економіка набуває якісно нового змісту, а масштаби її такі, що можна вести мову про формування глобально інтегрованої економіки. У цьому випадку теоретичне розмежування сегментів світового ринку поступово втрачає своє значення. Зокрема, таку думку поділяє Д.М. Михайлов. Відносно співвідношення категорій "світовий ринок позичкового капіталу" і "світовий фінансовий ринок" він стверджує, що термін "світовий ринок позичкового капіталу" за останні роки все більше стає не такими точним і суворим, яким він був раніше. Підтверджується це тим, що вторинна торгівля фінансовими інструментами не може бути повною мірою підведена під категорію позичкового капіталу, яка свого часу була покладена в основу теоретичних досліджень радянських економістів. Те ж стосується і похідних фінансових інструментів, які стали на початку та в середині 1990-х рр. невід'ємною частиною світового фінансового ринку [2, с. 12-13]. Варто погодитися, що об'єктом економічних відносин на світовому фінансовому ринку є не тільки позичковий капітал, але й інші інструменти, які не можна звести до форми позикової операції. На практиці постійно відбувається взаємне перекачування капіталів, які представлені у різноманітних формах, короткострокові вклади трансформуються у середні і довгострокові, посилюється сек'юритизація, що проявляється у заміщенні традиційних банківських кредитів емісією цінних паперів. Внаслідок поступово втрачає свою значимість правило таємності виділення за критерієм строковості інструментів грошового ринку (до року) і ринку капіталів (понад рік).

Свідченням величезної взаємозалежності національних фінансових систем і фінансової глобалізації є нинішня світова криза, яка свідчить про наявність значних суперечливих процесів, що виникли протягом останніх десятиліть. Академік М.А. Швайка зазначає, що світова економіка протягом тривалого часу перебуває у глибокій фінансовій і економічній кризі, пов'язаній із невідповідністю її валютної системи сучасним вимогам. Найслабшою ланкою світової економіки є фінансова система [3, с. 192].

Фінансова криза виникає не вперше. Але нинішня має свої особливості: вона виявила передовсім проблему реальних можливостей ринку, якої не існувало під час досить глибокої кризи 30-х років XX ст. На думку А. Гальчинського, саме цим нинішня криза відрізняється від Великої депресії [4, с. 36]. Зараз, коли економічні процеси розвиваються бурхливими темпами, кожна структурна частина економіки починає функціонувати на основі власної логіки, унаслідок чого зростає турбулентність економічного простору. Глобальна криза, що розпочалася в 2008 р., зародилася 2007 р. в центрі світової економічної системи.

Відомі вчені, практики серед причин кризи називають недосконалість функціонування кредитної системи. Систематизуючи й узагальнюючи причини виникнення фінансових криз, можна виділити основні:

- асинхронність розвитку фінансового й реального секторів економіки;
- нехтування інвесторів системними ризиками на внутрішньому і зовнішньому ринках;
- зростання дисбалансів між обсягами заощаджень та інвестицій;
- тривала дефіцитність поточного рахунку платіжного балансу через домінування споживчого імпорту й надмірних платежів за зовнішнім боргом;
- надання високоризикових кредитів із використанням "плаваючих" кредитних ставок;
- надання інвесторам неповної або недостовірної інформації;
- знецінення вартості заставленого майна (насамперед нерухомості).

Немає жодних сумнівів у тому, що саме події у США стали тим тригером, який розкрутив ланцюг кризових явищ у світовій фінансовій системі. Виникнення нинішньої фінансової кризи пов'язують із нестандартними іпотечними кредитами (sub-prime mortgage), що є всього лише інструментами, які самі по собі не можуть означати дії. Проблеми виникали тоді, коли ці інструменти використовувалися неправильно: у межах проведення неадекватної економічної політики людьми, які не несли відповідальності за свої вчинки [5, с. 26]. Проте у 2008 р. криза з іпотечної стала світовою, проявившись у всеосяжному скороченні обсягів виробництва, зниженні попиту і цін на сировину, зростанні безробіття. Фінансист Дж. Сорос зазначає, що іпотечна "мильна бульбашка" стала лише спусковим механізмом, який призвів до того, що "лопнула" більша "бульбашка" [6, с. 1]. На думку А. Чухна, ця криза має системний характер, пов'язана з якісним станом розвитку продуктивних сил і перебуває на спадній хвилі п'ятого великого циклу (за М. Кондратьєвим). На відміну від попередніх криз 1929-1933 і 1971-1975 рр., які відображали менш досконалі технологічні уклади, сучасна економічна криза

відображає особливості становлення нового технологічного укладу (нано- та біотехнології, інформаційно-комунікаційні технології) [7, с. 5-7].

Світові втрати від фінансової кризи у 2009 р. досягли 5 трлн дол. США, що становить 160 бюджетів України [8, с. 3]. Найважче фінансово-економічна криза вдарила по економіці індустриальних, а не постіндустриальних країн. Так, у Великобританії в розпал кризи спад ВВП у IV кварталі 2008 р. скоротив (порівняно з попереднім кварталом) на 1,5 %; в Німеччині економіка впала на 0,5 %, у Нідерландах – на 6 %. Темпи ж спаду економіки у країнах індустриального типу були відчутнішими. За підсумками 2009 р., ВВП Латвії спав на 17,8 %, Литви – на 16,8 %, Естонії – на 13,7 %, України – на 14,1 % [9].

Як бачимо, світова фінансова криза була спровокована у США, саме тому її пов'язують із долларом. Як вважає академік М. Швайка, міжнародна валютна система, підґрунтям якої став доллар, має значні вади. Перетворення валюти однієї країни в міжнародну, причому без будь-яких зобов'язань і відповідальності, надало цій країні величезні переваги у здійсненні кредитної експансії, забезпечивши значні можливості її бізнесменам не тільки для зловживань, а й для шахрайства (про що свідчить наведена вище схема – автор). Зняття обмежень, спрямованих на недопущення створення зайвої кількості грошей, стало провокувати інфляцію у світових масштабах [8, с. 3].

Після обвалу в 1973 р. відбувся перехід на небезпечний паперовий стандарт (fiat money standart) Бреттон-Вудської системи. Країни світу не домовилися про створення нової світової валютної системи, цим і скористалися США, а доллар став світовою міжнародною валютою. Тобто на зміну золото-грошовій системі, яка мала механізми саморегуляції з тим, щоб не допустити випуску зайвих грошей, прийшла система, яка не має таких механізмів. Кредитні гроші стали функціонувати у відриві від золота, не маючи внутрішньої вартості, позбавлені механізму саморегулювання.

Доларизація поступово набирала обертів, прискорюючись із 1990-1992 рр., коли доларова маса набрала спекулятивних форм. До кризи 1997 р. вона була спрямована в країни Південно-Східної Азії, з 1998 р. по 2000 р. спекулятивні грошові потоки спрямовувалися у сектор ТМТ (технології, медіа та телекомунікації), створивши так званий "хай-тек бум" та "бульбашки" на ринку акцій. У 2001 р. лише 12 % з 636 млрд дол. США монетарної бази забезпечувалися золотом (у 1981-1990 рр. в середньому становила 50 %, у 1979-1980 рр. по суті було повне забезпечення) [10, с. 219-220].

Підтвердженням "доларизації" світової економіки є той факт, що щонайменше п'ята частина світових товарів оплачується в доларах. Значна частина країн зазнає впливу американської валюти: це країни, що активно торгують із США (на ці країни і США припадає до 40 % ВВП і до 60 % світового експорту); країни-сусіди США, валюти яких залежать від долара і стану економіки США (Канада, Мексика); країни, що зазнають значного впливу США і використовують доллар США як національну валюту (Еквадор, Панама, Бермудські острови [11-16]). Крім того, доллар залишається важливою валютою для формування міжнародних резервів центральних банків.

Протягом 40 років США використовують статус долара як основної міжнародної валюти з метою фінансування свого хронічного дефіциту бюджету, а також розміщуючи серед іноземних інвесторів боргові зобов'язання. Безконтрольний випуск у світ доларів, отримання незаслужених доходів породжує марнотратство і паразитизм. США виробляють 20 % світового ВВП, а споживають 40 %; на частку реального сектора економіки припадає 19 % ВВП, а на сферу послуг – 81 % [3, 193]. Ці цифри є свідченням паразитизму, який розвивається за умови перекладання своїх боргів, проблем на інші країни. Як наголошує М. Швайка, торгівля віртуальними грошима стала нормою. Ігнорувався той факт, що фінансові потоки все менше обслуговували виробництво і розумне споживання, а дедалі більше зосереджувалось на фінансовому обороті грошових засобів і цінних паперів, давали учасникам цієї гігантської піраміди величезні і незаслужені прибутки [12, с. 111].

Про безпрецедентний дефіцит бюджету США свідчать показники: з початку по липень фінансового 2010 р. було зібрано податків до федерального бюджету на суму 1,675 трлн дол., тоді як витрати бюджету становили 9,273 трлн дол. Тобто майже за сім місяців американці витратили в 5,5 раза більше, ніж надійшло податків. В Україні, яка перебуває на дотації у МВФ, це співвідношення становить 1 до 2 [3, с. 193].

Економічні бульбашки виникли не тільки в США, а й у багатьох інших країнах. Ситуація ускладнювалася тим, що партнери США нагромадили величезні резерви доларових активів за рахунок торгового прибутку, не конвертуючи їх у національну валюту, не бажаючи зменшити прибуток, уповільнити темпи економічного зростання. Купуючи цінні, боргові папери та корпоративні облігації, оцінені в доларах, партнери США, інвестори сприяли розбуханням бульбашок. США, використовуючи долар як резервну світову валюту, змогли наживатися навіть на друку своєї валюти. Скажімо, на друкування 100-доларової купюри США витрачають 3 центи, а отримують доходи 99,97 доларів [3, с. 194].

Але й інші паперові валюти не є кращими за долар (щоправда, вони не є світовою валютою), оскільки їхня маса, як і долара, також не є забезпеченою, свідченням чого є нинішня криза євро, нестабільність інших паперових валют. Світова валютна криза веде до подальшого нарощування центробанками та урядами грошової незабезпеченої маси для вирішення проблем усередині своїх країн.

Фінансова криза, яка розпочалася у 2008 р., показала неефективність існуючої світової фінансової системи і це зумовлює пошуки нових форм. Варто зауважити, що пошуки нової фінансової архітектури розпочалися ще наприкінці 90-х років минулого століття. У 1999 р. було створено Форум фінансової стабілізації для обміну інформацією, удосконалення міжнародного співробітництва у справі здійснення фінансового нагляду. Представництво форуму було досить широким: представники центральних банків розвинених країн, ЄЦБ, МВФ, Світового банку, Банку міжнародних розрахунків, Міжнародної асоціації регуляторів на ринку цінних паперів та інших організацій.

У квітні 2009 р. на Лондонському саміті "G-20" було прийнято рішення про перетворення Форуму фінансової стабільності в Раду з фінансової стабільності, яка повинна розробляти рекомендації і принципи для підготовки основних положень глобального фінансового регулювання, здійснення контролю за діяльністю національних фінансових систем. У період кризи проведено також і інші важливі зустрічі лідерів основних фінансових інституцій. На них особливу увагу приділяли реформуванню світової резервної системи.

На думку вчених, експансіоністська політика США як світового лідера під час обслуговування глобальних потоків капіталу не підтверджується реальними намірами нести фінансову відповідальність за покриття глобальних фінансових ризиків [13, с. 23], та ці можливості, про що свідчить нинішня криза, є обмеженими і не завжди ефективними.

У процесі пошуків виходу із глобальної фінансової кризи спостерігалися спроби окремих країн і регіонів сформувати автономні умови стабілізації власних ринків. Тобто бажання використати фінансову регіоналізацію як засіб забезпечення від глобальних криз і є відмовою від однополярного фінансового світу. Досить предметно про це йшлося на саміті "Азія – Європа" у Пекіні 24 жовтня 2008 р., де країни АСЕАН, Китай, Японія, Республіка Корея (у форматі 10 + 3) заявили про наміри створити регіональні валютні резерви у обсязі 80 млрд дол. Лідери країн – членів "ALBA" (Венесуела, Куба, Болівія, Нікарагуа, Домініка + Гондурас) заявили про створення власної єдиної валюти – сукре – як протизваги американському долару та про відмову від нього під час здійснення взаєморозрахунків [14, с. 3].

Глобалізація відкриває можливості для модернізаційних успіхів, і вона повинна бути регульованою. На думку російського вченого В.Л. Іноземцева, регулятором глобалізації повинні стати уряди тих країн, які виступають реципієнтами фінансових потоків і нових технологій, тому що компанії і держави, які є експортерами технологій і капіталу, об'єктивних причин абсолютно не зацікавлені в регулюванні своєї діяльності. У ньому повинні бути зацікавлені ті, хто незадоволений. І тут існують великі можливості для країн, що розвиваються, удосконалювати своє законодавство і слідкувати за його виконанням не лише іноземними, але і своїми власними компаніями [15, с. 95].

Доцільно також зауважити, що в умовах фінансової глобалізації і зростання економічної взаємозалежності між країнами національні уряди не можуть проводити абсолютно самостійну економічну і грошово-кредитну політику. Національні уряди вимушені враховувати вплив на свою економіку зовнішніх факторів, насамперед фінансових. Найбільш значущі із них: ситуація на світових ринках капіталів, відтік і надходження капіталів у країну, рівень процентних ставок на провідних світових торговельних ринках тощо.

Дослідження багатьох учених переконують, що на сучасному етапі глобалізації світових господарських зв'язків розвиток фінансового ринку, за дотримання певних умов, може стати каталізатором розвитку економіки. Забезпечити виконання цієї ролі можуть відповідні якісні національні інститу-

ти. Основними функціями інститутів, які можуть забезпечити ефективну роботу національної фінансової системи, є захист і гарантія прав власності, зміцнення юридичної системи, боротьба з корупцією, поліпшення якості фінансової інформації, поліпшення корпоративного управління, розвиток пруденційного регулювання і нагляду в банківській системі, включаючи підвищення кваліфікаційних вимог до фінансових спеціалістів. Саме нерозвиненість національного фінансового ринку для багатьох країн є головною причиною стагнації їх економіки.

Висновки. Отже, розвиток економіки в XXI ст. відбувається в умовах глобалізації фінансового ринку. В майбутньому модель зовнішньоекономічних відносин передбачатиме пришвидшення рухів фінансових ресурсів у світовій економіці. Україна не може перебувати осторонь сучасних процесів у фінансовій сфері, які є досить неоднозначними. А значить, фінансова система України має бути модернізованою, щоб відповідати світовим стандартам, протистояти новим фінансовим кризам. Сучасні економічні реалії спонукають до нового осмислення багатьох глобальних проблем, зокрема до захисту від фінансових ризиків.

Література

1. Сильвестров С.Н. Мировой экономической кризис и формирование новой архитектуры глобальной экономики / С. Сильвестров // Вестник Финансовой академии : междунар. теорет. и научно-практ. журнал. – 2009. – № 2. – С. 5-11.
2. Михайлов Д.М. Мировой финансовый рынок: тенденции развития и инструменты. / Д.М. Михайлов. – М. : Изд-во "Экзамен", 2000. – 768 с.
3. Швайка М.А. До питання про шляхи подолання світової валюти і організації для управління нею міжнародного банку / М.А. Швайка // Вісник економічної науки України : наук. журнал. – 2011. – № 1. – С. 192-200.
4. Шинкаренко А. В какой мир мы вступаем. Интервью с А. Гальчинским / А.В. Шинкаренко // Эксперт – Украина : журнал. – 2008. – № 50. – С. 36.
5. Алексашенко С. Кризис – 2008: пора ставить диагноз / С. Алексашенко // Вопросы экономики : теорет. и научно-практ. журнал. – 2008. – № 11. – С. 25-37.
6. "Die Welt" – 14 жовтня 2008 р. – С. 1.
7. Чухно А. Сучасна економічна криза / А. Чухно // Економіка України : політико-економічний журнал. – 2010. – № 1. – С. 5-7.
8. Швайка М. Світова фінансова криза: причини виникнення та шляхи подолання / М. Швайка // Банківська справа : наук.-практ. журнал. – 2009. – № 6. – С. 3-10.
9. Дзеркало тижня – 28 січня 2011 р.
10. Мягкий М.В. Перспективы и шляхи розгортання глобальної кризи грошей у XXI столітті / М.В. Мягкий // Актуальні проблеми економіки : наук.-практ. часопис. – 2011. – № 5 (119). – С. 217-223.
11. Абрамова М. Влияние современного мирового финансового кризиса на национальные денежные системы / М. Абрамова // Вестник Финансовой академии : междунар. теорет. и научно-практ. журнал. – 2009. – № 6. – С. 12-16.
12. Швайка М. Запровадження світової резервної валюти як чинник посткризової стабілізації світових фінансів / М. Швайка // Актуальні проблеми економіки : наук.-практ. часопис. – 2011. – № 8. – С. 106-115.
13. Науменкова С.В. Проблеми подолання негативного впливу глобальних диспропорцій та формування нового геофінансового механізму / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко // Фінанси України : журнал. – 2009. – № 3. – С. 23-36.
14. Урядовий кур'єр. – 28 листопада 2008 р. – С. 3.
15. Модернизация России в контексте глобализации // Мировая экономика и международные отношения : научн. журнал. – 2010. – № 2. – С. 90-103.

Бутенко О.И. Влияние процессов интернационализации, интеграции и глобализации на мировую финансовую систему

Проанализированы сущность процессов глобализации в финансовой сфере; влияние процессов интернационализации, интеграции и глобализации на мировую финансовую систему. Исследованы основные причины современного финансового кризиса, в частности влияние "долларизации" мировой экономики.

Ключевые слова: валютный кризис, глобализация, долларизация, интеграция, кредитная система, реформирование, финансы.

Butenko O.I. Influence of processes of internationalization, integration and globalization on the world financial system

The article analyses the essence of globalization processes in the sphere of finance and the influence of the processes of internationalization, integration and globalization on the world financial system. The main reasons of contemporary financial crisis are investigated.

Keywords: currency crisis, globalization, integration, credit system, reforming.

УДК 331.25 Доц. І.В. Форкун, канд. техн. наук; магістрант В.В. Долобанько – Хмельницький національний університет

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Досліджено проблеми розвитку соціального захисту населення в сучасних умовах розвитку економіки України, проаналізовано та визначено основні проблеми фінансового забезпечення системи соціального захисту.

Ключові слова: соціальний захист, соціальні гарантії, соціальне страхування, соціальна допомога, фінансове забезпечення соціального захисту населення.

Вихід української економіки з кризи закономірно порушує проблему невідкладної перебудови соціальної сфери. Вона повинна стати ефективним сектором економіки й стимулом прискорення економічного прогресу. Ідеться передусім про забезпечення реальних змін у задоволенні власних життєвих потреб населення і про потребу нової соціальної політики, яка припинила б поглиблення майнової диференціації і зосередила б увагу не лише на захисті малозабезпечених верств населення, а й на його економічно активній частині. Тому наявність дієвої, ефективної системи соціального захисту – це свідомство рівня розвитку держави, його відповідності вимогам часу. Чим вищий рівень життя членів суспільства, тим більш розвиненим може вважатися суспільство.

Наукові дослідження з питань розробки соціального захисту населення та його фінансування зробили вітчизняні й зарубіжні вчені та фахівці, зокрема: В.А. Скурятівський, М.О. Солдатенко, Н.П. Борецька, М.Ф. Головатий, М.Б. Панасик, Т.В. Симигіна, О.М. Палій, Д.П. Богиня, І.Ф. Гнібиденко, О.А. Грішнова, Н.В. Дудіна, С.П. Калініна, Т.М. Кір'ян, А.М. Колот, Ю.М. Краснов, І.Д. Крижко та багато інших [2]. Визначаючи теоретичну та практичну цінність отриманих наукових здобутків, потрібно розуміти, що вони потребують подальшого пошуку та вирішення окремих проблем соціальної захищеності працюючих і непрацюючих та формування цілісного організаційно-економічного механізму їх забезпечення та фінансування.